28/05/2019

Τι ήταν το Παιδομάζωμα και τι οι Γενίτσαροι;

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Γράφει ο Μάριος Νοβακόπουλος, Διεθνολόγος

Παιδομάζωμα. Η λέξη αυτή ηχεί μέχρι και σήμερα ως μία από τις πιο επώδυνες αναμνήσεις της Τουρκοκρατίας, που τόσο ως ανθρώπινη τραγωδία όσο και ως εργαλείο βιολογικής καταπίεσης στοιχειώνει την συνείδηση των Ελλήνων.

Παιδομάζωμα, ντεβσιρμέ στα τουρκικά, λέγεται η υποχρεωτική στρατολόγηση των παιδιών των χριστιανών υπηκόων της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, ώστε να στελεχώσουν το στρατό και την διοίκηση του σουλτάνου.Το πιο διάσημο σώμα που απορροφούσε τα θύματα του παιδομαζώματος ήταν η περίφημη φρουρά των Γενιτσάρων.

Το σύστημα του παιδομαζώματος εισήχθη περί το 1430 από τον σουλτάνο Μουράτ Α’, μεμονωμένες στρατολογήσεις όμως είχαν ξεκινήσει από τον καιρό του σουλτάνου Βαγιαζήτ το 1395. Γιατί όμως οι Οθωμανοί εφάρμοσαν τέτοια πολιτική; Η απάντηση βρίσκεται στις βαθύτερες ανάγκες της σουλτανικής πολιτικής.

Εμείς δίνουμε περισσότερο βάση στις κατακτήσεις των Οθωμανών εις βάρος της Ρωμανίας και άλλων χριστιανικών δυνάμεων, στην αρχή όμως της ύπαρξης τους πολέμησαν σκληρά ενάντια στα άλλα τουρκικά εμιράτα της Μικράς Ασίας. Για να εξασφαλίσει το θρόνο του, ο σουλτάνος χρειαζόταν μία ισχυρή μαχητική δύναμη, η οποία όμως δεν θα είχε αλλού συμφέρον και αφοσίωση και κυρίως δεν θα συνδεόταν με τις άλλες τουρκικές φυλές και αρχοντικούς οίκους. Με τη στρατολόγηση λοιπόν χριστιανών, οι οποίοι βέβαια εξισλαμίζονταν και ανατρέφονταν μέσα στην σουλτανική αυλή ώστε να είναι φανατικά πιστοί, οι Οθωμανοί έλυσαν αυτό το πρόβλημα.

Ανάλογα με την περίοδο, το παιδομάζωμα διεξαγόταν ανά τακτά διαστήματα ή όποτε υπήρχε ανάγκη. Αντίστοιχα υπήρχαν μεγάλες διαφορές στις ηλικίες των παιδιών. Στην λαϊκή φαντασία υπάρχει η εικόνα του παιδιού που οι Τούρκοι παίρνουν από την αγκαλιά της μάνας του, για να την ξεχάσει και να επιστρέψει μετά ως εχθρός και σφαγέας. Στην πραγματικότητα οι Οθωμανοί στρατολογούσαν συνήθως εφήβους, μεταξύ 15 και 20 ετών. Υπήρχαν διάφοροι κανόνες που περιόριζαν το παιδομάζωμα, εξαιρώντας τους μοναχογιούς, τους ορφανούς, τους παντρεμένους – για αυτό και οι Ρωμιοί προσπαθούσαν να παντρεύουν τα παιδιά τους σε πολύ μικρή ηλικία. Επίσης εξαιρούντο οι οικογένειες τεχνιτών και οι κάτοικοι μεγάλων πόλεων. Ακόμη και αυτοί οι όροι όμως συχνά παραβιάζονταν από τις οθωμανικές αρχές.

Οι στρατολογημένοι νέοι είχαν διαφορετική τύχη, ανάλογα με την περίσταση ή τις δυνατότητες τους. Κάποιοι πωλούνταν σκλάβοι σε Τούρκους αγρότες. Όσοι ήταν πιο δυνατοί σωματικά έμπαιναν στους γενιτσάρους, ενώ όσοι έκλιναν στα γράμματα στελέχωναν την γραφειοκρατία της Κωνσταντινούπολης. Οι εξισλαμισμένοι Γενίτσαροι ακολουθούσαν το δόγμα της αδελφότητας των Μπεκτασί, το οποίο διέφερε σημαντικά από το παραδοσιακό σουνιτικό Ισλάμ και περιελάμβανε την τιμή χριστιανών αγίων.

Το παιδομάζωμα εκδηλώθηκε περισσότερο στα Βαλκάνια και με βασικά θύματα τους ορθοδόξους πληθυσμούς. Σπανιότερα στρατολογούντο και Αρμένιοι, ενώ εξαιρούντο οι Εβραίοι.

Η αναγκαστική στρατολογία των παιδιών τους ήταν από τις πιο μεγάλες αγωνίες των χριστιανών, που έκαναν ότι μπορούσαν για να το αποφύγουν, δωροδοκώντας για παράδειγμα τους Οθωμανούς αξιωματούχους. Η λαϊκή μας παράδοση έχει καταγράψει σπαρακτικούς θρήνους και τραγικές ιστορίες από το παιδομάζωμα, όπως και βίαιη αντίσταση στην εφαρμογή του. Ήταν ο ξεσηκωμός της Νάουσας το 1705 που ανάγκασε την Υψηλή Πύλη να καταργήσει αυτόν τον θεσμό. Υπήρχαν

όμως περιπτώσεις πολύ φτωχών οικογενειών που έδιναν τα παιδιά τους εθελοντικά, ή νέων που έψαχναν την τύχη τους εντασσόμενοι στον Οθωμανικό στρατό. Καθώς, όπως είπαμε ήδη, πολλοί νέοι στρατολογούντο σε εφηβική ηλικία, διατηρούσαν τη μνήμη των οικογενειών τους, με αποτέλεσμα κάποιοι από αυτούς να τις βοηθούν ή να τις πάρουν μαζί τους στην Πόλη, όταν είχαν πια καταξιωθεί στο σώμα των Γενιτσάρων ή στο ανάκτορο του σουλτάνου. Έτσι παραδόξως, έχουμε τους μουσουλμάνους να διαμαρτύρονται συνέχεια για την εξαίρεση των παιδιών τους από τη διαδικασία, ενώ η χριστιανική αριστοκρατία της Βοσνίας ασπάστηκε το Ισλάμ μόνο υπό τον όρο πως τα παιδιά της θα μπορούσαν να υπηρετήσουν στα ανάκτορα. Στα τέλη του 17ου αιώνα οι Τούρκοι πέτυχαν να γίνονται δεκτοί στους γενιτσάρους, και λίγο μετά η στρατολόγηση χριστιανών σταμάτησε.

Οι Γενίτσαροι αποτέλεσαν την αιχμή του δόρατος της Οθωμανικής δύναμης, χαρίζοντας στην αυτοκρατορία ένδοξες νίκες και μεγάλες κατακτήσεις. Εκείνοι άλλωστε ήταν η μονάδα που μπόρεσε τελικά να παραβιάσει τα τείχη της Βασιλεύουσας στις 29 Μαΐου του 1453. Ήταν άριστα εξοπλισμένοι, φανατικοί και πειθαρχημένοι, από τους καλύτερους πολεμιστές της εποχής. Με την παύση του παιδομαζώματος και την εισαγωγή Τούρκων στις τάξεις τους όμως, η φρουρά άρχισε να παρακμάζει. Το αξίωμα έγινε κληρονομικό, ενώ η αριθμητική αύξηση υπονόμευσε τον χαρακτήρα των Γενιτσάρων ως επίλεκτης μονάδας. Αντί να υπερασπίζεται τον σουλτάνο, άρχιζε να ανεβοκατεβάζει δικούς της, όπως έκαναν οι Πραιτωριανοί στην αρχαία Ρώμη. Από την άλλη οι Γενίτσαροι εξελίχθηκαν σε ένα παρασιτικό σώμα ακριβοπληρωμένων κηφήνων που αρνούνταν να πολεμήσουν, ενώ η αυτοκρατορία παρήκμαζε. Αποτελούσαν επίσης αντιδραστικό στοιχείο σε κάθε απόπειρα μεταρρύθμισης και εκσυγχρονισμού, που τόσο χρειαζόταν το Οθωμανικό κράτος.

Οι Γενίτσαροι ήταν σχεδόν απόντες από την Ελληνική Επανάσταση, αναπαυόμενοι στους στρατώνες τους. Απηυδισμένος σουλτάνος Μαχμούτ ο Β’ αποφάσισε να τους ξεφορτωθεί. Το 1826 οι Γενίτσαροι εξεγέρθηκαν, αντιδρώντας στην ίδρυση τακτικού στρατού. Ο σουλτάνος όμως τους εγκλώβισε στους δρόμους της Κωνσταντινούπολης, τους περικύκλωσε με πυροβολικό και τους κατέσφαξε. Μέσα σε ένα λουτρό αίματος, η Οθωμανική αυτοκρατορία εξόντωσε το κάποτε καμάρι της, βάζοντας τέλος σε ένα θρυλικό στρατιωτικό σώμα με πολύ, πολύ σκοτεινές ρίζες.

Πηγή: cognoscoteam.gr